

YUSUPOVA RAYXON ABDULLAYEVNA
O‘RTACHIRCHIQ TUMANI PROKURORINING YORDAMCHISI
TEL: +99898-000-41-37

**O‘ZBEKISTONDA JINOIYATNI QASDDAN HISOBOTDAN YASHIRISH:
MUAMMOLAR VA YECHIMLAR**

Annotatsiya: Maqolada O‘zbekiston Respublikasida jinoyatlarni qasddan yashirish masalasi tahlil qilingan. Jinoyatlarni yashirish nafaqat qonunlarni buzish, balki ijtimoiy adolatsizlik va xavfsizlikni ta'minlashga jiddiy tahdid soladi. Ushbu muammo qonunlar, ijtimoiy omillar, va texnologiyalarning yetishmovchiligi bilan bog‘liq. Maqolada jinoyatlarni yashirishning turlari, qonuniy asoslari, mavjud muammolar va ularning yechimi bo‘yicha takliflar keltirilgan. Jinoyatlarni yashirishga qarshi kurashda qonunchilikni kuchaytirish, zamonaviy texnologiyalarni joriy etish, va jamoatning faol ishtirokini ta'minlash muhim ahamiyatga ega. Shu orqali jamiyatda adolatni tiklash va xavfsizlikni mustahkamlash maqsad qilingan.

Kalit so‘zlar: Jinoyatni yashirish, Jinoyiy kodeks, Jinoyatlarni yashirishga qarshi kurash, qonunchilik, Profilaktika, Ijtimoiy omillar, Texnologiyalar, Jamoat xavfsizligi, Adolat, Jinoyiy javobgarlik.

Аннотация: В статье проанализирован вопрос умышленного сокрытия преступлений в Республике Узбекистан. Сокрытие преступлений-это не только нарушение законов, но и серьезная угроза социальной несправедливости и безопасности. Эта проблема связана с отсутствием законов, социальных факторов, и технологий. В статье представлены виды сокрытия преступлений, правовые основы, существующие проблемы и предложения по их решению. В борьбе с сокрытием преступлений важно усилить законодательство, внедрить современные технологии, и обеспечить активное участие общественности. Таким образом, цель состоит в том, чтобы восстановить справедливость и укрепить безопасность в обществе.

Ключевые слова: сокрытие преступлений, Уголовный кодекс, борьба с сокрытием преступлений, законодательство, профилактика, социальные факторы, технологии, общественная безопасность, правосудие, уголовная ответственность.

Annotation: the article analyzes the issue of deliberate concealment of crimes in the Republic of Uzbekistan. Hiding crimes poses a serious threat not only to breaking laws, but also to social injustice and security. This problem is associated with a lack of laws, social factors, and technology. The article provides suggestions on the types, legal grounds for hiding demons, existing problems and their solution. In the fight against the concealment of demons, it is important to strengthen legislation, introduce modern technologies, and ensure the active participation of the church. Through this, the aim is to restore justice and strengthen security in society.

Keywords: Crime cover-up, Criminal Code, Crime cover-up, legislative, preventive, social factors, Technology, Public Safety, Justice, criminal liability.

Kirish

Jinoiyatlarni qasddan yashirish — bu jinoiy harakatlarni yasal ravishda yengillashtirish, shu jumladan, jinoyatning o'zi yoki jinoyatchilarning shaxsi, voqea joyi yoki boshqa zarur ma'lumotlarni yashirishga urinishdir. O'zbekistonda bu masala jinoiy huquqni takomillashtirish, adolatni ta'minlash va ijtimoiy xavfsizlikni oshirish nuqtai nazaridan katta ahamiyatga ega. Jinoiyatni yashirish yoki soxtalashtirish nafaqat jinoyatchilikni kamaytirishga qaratilgan huquqiy mexanizmlarni zaiflashtiradi, balki jamiyatda adolatsizlikka olib kelishi mumkin.

Qasddan Hisobotdan Yashirishning Turlari

1. **Jinoiy holatni yashirish:** Bunda jinoyatni amalga oshirgan shaxslar huquq-tartibot organlariga bu haqda xabar bermaslikka harakat qilishadi. Bunga, masalan, o'lim yoki jiddiy jinoiy holatlarni yashirish kiradi.
2. **Faktlarni soxtalashtirish:** Jinoyatni aniqlash uchun zarur bo'lgan dalillarni soxtalashtirish yoki yo'q qilish.
3. **Jinoyatni "yaxshi niyatlar bilan" yashirish:** Ba'zan odamlar, boshqa biror shaxsni himoya qilish maqsadida, huquq-tartibot organlariga jinoiy holat haqida xabar bermaslikka qaror qiladilar. Bu, ayniqsa, oila a'zolari o'rtasidagi jinoiy holatlarda uchraydi.
4. **Jinoyatning kichik deb baholanishi:** Ba'zida jinoiy harakatlar kichik deb hisoblanadi va buning natijasida jinoyatni yashirishga yoki unga nisbatan yetarli choralar ko'rmalikka urinishlar bo'lishi mumkin.

Masalaning Yuridik Asoslari

O'zbekiston Respublikasining **Jinoiy kodeksi** va boshqa huquqiy normativ hujjatlarda jinoiyatlarni yashirishga qarshi qat'iy jazolar belgilangan. Jinoyatni yashirish, jinoyatni sodir etgan shaxsni yoki jinoyatga guvoh bo'lganlarni himoya qilish yoki jinoyatni sodir etgan odamni aniqlashga to'sqinlik qilish kabi harakatlar **Jinoiy kodeksning** 26-moddasida «Jinoiy javobgarlikni yashirish» deb ko'rsatilgan. Bu boradagi javobgarlik quyidagicha belgilangan:

- **Jinoyatni yashirish:** 3 yildan 7 yilgacha bo'lgan muddatga ozodlikdan mahrum qilish.
- **Jinoiy harakatni yashirishga aralashgan shaxs:** Jinoiy harakatni yashirishga yordam bergan yoki uni himoya qilgan shaxslar ham javobgarlikka tortiladi.

Shu bilan birga, jinoiy javobgarlikni yashirishning mumkin bo'lgan ijtimoiy va iqtisodiy oqibatlar ham jiddiy. Bunday holatlar faqatgina qonunchilikka emas, balki jamiyatdagi ishonch va adolatni ham buzadi.

Muammolar

1. **Qonunlarning zaif ijrosi:** Ba'zan jinoiyatni yashirishga qarshi kurashda qonunlar amalda yetarlicha kuchli bo'lmasligi mumkin. Masalan, jinoiy faoliyatni yashirishga qarshi qonunlarning to'liq ishlatilmasligi, jinoiy faoliyatni yashirishda ko'maklashgan shaxslar jazodan qochishi mumkin.
2. **Ijtimoiy omillar:** O'zbekistonda ba'zi hollarda, oila ichidagi jinoiy holatlarda yoki yaqin tanishlar o'rtasida jinoyatlarni yashirish o'z-o'zidan "me'yor" sifatida qaraladi. Bu, ayniqsa, oilaviy zo'ravonlik yoki jinoyatlarni yashirish holatida uchraydi.
3. **Jinoiy faoliyatni ko'rsatuvchi tizimlarning yetishmasligi:** Ba'zi holatlarda, qonunlarni buzish va jinoyatlarni yashirishni aniqlash uchun texnik vositalar, masalan, biometrik tizimlar, video kuzatuv tizimlari kabi zamonaviy texnologiyalar etarlicha rivojlanmagan bo'lishi mumkin.

Yechimlar va Takliflar

1. **Qonunchilikni kuchaytirish:** Jinoiy faoliyatni yashirishga nisbatan jazolarni kuchaytirish va jinoiy javobgarlikni aniq belgilash. Bunda jinoatlarni yashirgan shaxslarning jinoiy javobgarligini kengaytirish, ularni jiddiy jazolash zarur.
2. **Jinoatlarni yashirishga qarshi profilaktika:** Ijtimoiy va psixologik yordam ko'rsatish, ayniqsa, oila ichidagi jinoiy holatlarni yashirishni kamaytirishga qaratilgan dasturlarni amalga oshirish. Shuningdek, aholiga qonunlarning ahamiyatini tushuntirish, jinoatlarni yashirishning ijtimoiy zararlarini ko'rsatish.
3. **Zamonaviy texnologiyalarni joriy etish:** Jinoatlarni tezkor aniqlash va ularni yashirishga qarshi kurashishda zamonaviy texnologiyalarni qo'llash, masalan, videokuzatuv tizimlarini o'rnatish, biometrik tizimlar orqali jinoyatlarni aniqlash.
4. **Jinoatlarni yashirishga qarshi tarmoq yaratish:** Mahalliy jamoalar va o'zaro yordam ko'rsatuvchi tashkilotlar o'rtasida hamkorlikni rivojlantirish. Odamlar o'rtasidagi ishonchni mustahkamlash va ularga yordam berish orqali jinoatlarni yashirishni kamaytirish.

Xulosa

Jinoiyatni qasddan yashirish jamiyatda adolatsizlik, xavfsizlik muammolari va ijtimoiy tartibsizlikka olib kelishi mumkin. Bu holatga qarshi kurashishda qonunchilikni kuchaytirish, ijtimoiy tushuntirish ishlari, zamonaviy texnologiyalarni joriy etish va jamoatning faol ishtirokini ta'minlash muhim ahamiyatga ega. Jinoiyatni yashirishga qarshi samarali chora-tadbirlar jamiyatda adolatni tiklash, huquqni muhofaza qilish tizimini mustahkamlash va jinoyatchilikka qarshi kurashishda samarali natijalarga erishish imkonini yaratadi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI

1. O'. Ahmedov, A. Sattorov. O'zbekiston: inson huquqlari va qonunlar. T., «Adolat», 1999. 7.
2. F. Tohirov. Shaxsga qarshi jinoyatlarning yuridik tahlili. T., 2000.
3. M.H. Rustamboyev, F. Tohirov, A.K. Erkaxo'jayev. Jinoyat huquqi (Maxsus qism). T., «Iqtisodiyot va huquq dunyosi», 2000.
3. Э.С. Шамсиев, А.И. Искандаров, Р.А. Зуфаров, В.К. Талимбекова. Судебная медицина. Учебник для вузов. Т., 2003.
4. M.H. Rustamboyev. Jinoyat huquqi (Maxsus qism). Darslik. T., «O'qituvchi», 2003.
5. M.X. Рустамбаев. Комментарий к Уголовному кодексу Республики Узбекистан. Общая часть. Т., «O'qituvchi», 2004.